

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут журналістики

ПАРУБЕЦЬ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

УДК 007 : 304 : 070 : 379.823

ПЕРІОДИЧНА ПРЕСА ХХІ СТОЛІТТЯ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Спеціальність 27.00.04. – теорія та історія журналістики

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі періодичної преси Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: кандидат історичних наук, професор
Приступенко Тетяна Олегівна
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики,
завідувач кафедри періодичної преси

Офіційні опоненти: доктор наук із соціальних комунікацій, професор
Кравченко Світлана Іванівна
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки (м. Луцьк),
завідувач кафедри соціальних комунікацій

кандидат філологічних наук, доцент
Нестеряк Юрій Васильович
Київський університет імені Бориса Грінченка,
Гуманітарний інститут,
завідувач кафедри журналістики та нових медіа

Захист відбудеться 30 травня 2016 року об 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.33 Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 04119, м. Київ, вул. Мельникова, 36/1, Інститут журналістики.

З дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 58.

Автореферат розісланий «27»квітня2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Носова Б.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Зростання уваги дослідників до медіасфери зумовлене зміною принципів функціонування мас-медіа та їх домінуванням у сучасному світі завдяки впливу процесів глобалізації, розвитку новітніх технологій, інтенсифікації та прискорення інформаційних потоків. Крім того, впливовість ЗМІ зумовлена можливостями формування громадської думки, загальносвітовими тенденціями у міжкультурній комунікації, комерціалізацією мас-медіа, еволюцією інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, що загалом визначають розвиток медіапроцесів та окремих її сегментів.

Аналізований період (2004 – 2014рр.) позначений трансформацією типологічної структури, функцій, змістовного наповнення, технологічного базису, журналістської діяльності, організаційно-структурного та бізнес-аспектів друкованих ЗМІ. У сегменті преси, як і в інших складових медіасистеми, відбувається видозміна комунікативних стратегій, що базуються на діалоговій взаємодії з активною аудиторією соціальних мереж. Важливими для розуміння соціокультурної динаміки преси є аналіз інформаційного суспільства та особливостей масової комунікації. Вивчення означених проблем дає можливість зрозуміти принципи функціонування сучасної преси та зафіксувати тенденції, що програмує подальші сценарії її існування. Актуальною дослідницькою проблемою є пошук нових підходів до аналізу періодичної преси як соціального інституту в сучасному суспільстві. Значної уваги заслуговує переосмислення ролі, місця, функцій преси і вивчення перебудови творчо-професійної складової друку.

На тлі соціокультурних трансформацій інформаційного суспільства змінюється технологічний базис і бізнес-аспекти функціонування преси. Динаміка зниження накладів преси відбувається у різних країнах світу (розвинені країни Європи та Азії, Північна Америка, Австралія) з різним ступенем інтенсивності. Хоча в деяких країнах (Індія, КНР) і спостерігається зростання накладів. Кризові явища в сегменті українських друкованих видань спричинені фінансовими проблемами та розвитком нових каналів комунікації, що призвело до посилення конкуренції на ринку. Кардинальне оновлення медіаринку та моделей розповсюдження контенту, модифікація характеру медійного споживання, падіння рекламних надходжень, скорочення системи роздрібної торгівлі змушують видавців шукати адекватні моделі функціонування та поширення преси. На часі – переорієнтація видавничого бізнесу з рекламоцентричної моделі на перспективну у майбутньому продажоцентричну, яка передбачає розширення спеціалізованих каналів дистрибуції, введення лінійки додаткових сервісів, монетизацію контенту сайтів видань і продаж цифрових версій для різних платформ. Наведені процеси актуалізують пошук способів використання новітніх технологій, розширення існуючих зв'язків між різними інформаційними платформами і отримання доходів на базі цифрових носіїв.

Кризові явища, які переживає преса у ХХІ столітті, підтверджуються тією обставиною, що в епоху розвитку цифрових технологій сам факт існування паперових періодичних видань як способу подачі інформації опинився під загрозою.

Сьогодні інформація поширюється у віртуальному просторі в режимі реального часу за умов безкоштовного доступу до неї. Таким чином, на зміну системі, в якій інформація була товаром, прийшла система безкоштовної інформації. Розвиток новітніх соціокультурних способів комунікативного обміну та взаємодії визначив проблему адаптації преси до умов інформаційного суспільства та необхідність формування ефективних економічних стратегій друкованих видань.

Таким чином, визначення основних тенденцій розвитку моделі періодичної преси у період з 2004 по 2014 роки, зміна способів функціонування друкованих видань та напрямів розвитку набуває актуальності й значимості.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов'язане з напрямами роботи кафедри періодичної преси Інституту журналістики. Його виконано у межах комплексної програми науково-дослідної теми Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка «Український медійний контент у соціальному вимірі» (номер державної реєстрації № 11БФ045-01).

У зв'язку з актуальністю теми були сформульовані наступні **мета і завдання дослідження**. Мета дисертаційної роботи: на основі вивчення теоретико-методологічних досліджень друкованих ЗМІ визначити комплекс тенденцій, що характеризують розвиток преси на сучасному етапі. Цьому підпорядковані такі **наукові завдання**:

- охарактеризувати теоретичні підходи до вивчення преси у дослідженнях західноєвропейських вчених;
- систематизувати типологію періодичної преси в науковому дискурсі;
- виявити основні вектори та методологічні принципи дослідження періодичної преси;
- з'ясувати головні засади функціонування періодичної преси як соціального інституту сучасного суспільства;
- проаналізувати характеристики сучасної соціокультурної реальності та специфіку періодичної преси як соціокультурного феномену;
- провести порівняльний аналіз функцій ЗМІ, журналістики та преси;
- розглянути тенденції розвитку періодичної преси крізь призму процесів та явищ інформаційного суспільства;
- визначити перспективи розвитку та ринкові стратегії друкованих ЗМІ, виходячи із технологічного і бізнес-аспектів функціонування преси;
- обґрунтувати специфіку творчо-професійної діяльності в умовах трансформації медіасистеми та становлення конвергентних ЗМІ.

Об'єкт дослідження: процес еволюції медіасистеми ХХІ століття.

Предмет дослідження: трансформація періодичної преси у період з 2004 по 2014 роки, зумовлена особливостями інформаційного суспільства.

Теоретико-методологічна база дисертації представлена науковими дослідженнями наступних напрямів: 1) зарубіжні теорії преси Ф. Сіберта, Т. Петерсона та У. Шрама; Д. Мак-Квейла; Д. Халліна і П. Манчіні; 2) перетворення комунікативного простору (З. Бауман, Д. Белл, Р. Дебре, Т. Г. Еріксен, М. Кастельс, М. Маклюен, І. Масуда, Л. Соєрберг і Т. Петіт, М. По, Е. Тоффлер); 3) атрибутивні ознаки преси (М. Житарюк, О. Косюк, І. Михайлин, Р. Офіцинський); типологія

видань (С. Гурьєва, Т. Давидченко, В. Іванов, І. Михайлин, М. Недопитанський, Г. Сенкевич, Н. Сидоренко, Т. Хітрова); 4) методологічні проблеми дослідження преси (У. Бек, С. Вейсбард, В. Іванов, К. Йенсен, Дж. Кантор, М. Нечиталюк, Є. Прохоров, В. Різун, Л. Світич, І. Фомічова, Т. Фролова, М. Шиліна); 5) політичний аспект функціонування преси (Ю. Ганжуров, Л. Давидов, С. Демченко, А. Костирєв, Л. Мілбрат, Г. Сенкевич, С. Халл, А. Чічановський, В. Шкляр, В. Шпак, Д. Яковлєв); 6) періодична преса як соціокультурний феномен (К. Ажеж, М. Дейзе, М. Житарюк, Н. Луман, В. Мансурова, Л. Мар'їна, Б. Мисонжников, А. Черних); 7) функції преси (Л. Васильєва, М. Житарюк, С. Корконосенко, А. Москаленко, І. Михайлин, Г. Панкова, Є. Прохоров, О. Савінова, А. Соколова, І. Фомічова, В. Шкляр); 8) технологічний і бізнес-аспекти функціонування періодичної преси (О. Амзін, Дж. Бентон, О. Вартанова, Л. Василик, М. Дорош, О. Ільченко, О. Косюк, О. Лазарчук, Г. Матижев, І. Мудра, А. Палійчук, Б. Потятиник, О. Самуляк, В. Шпак).

Методи дослідження. Мета і завдання дисертаційного дослідження визначили вибір методів. Базовим методом було обрано методологічний принцип системного підходу до аналізу явищ і процесів, що дозволив проаналізувати особливості сучасного медіапростору та принципи функціонування періодичної преси ХХІ століття. За допомогою компаративного методу здійснено порівняльний аналіз наукових концепцій інформаційного суспільства. Порівняльно-змістовний аналіз сприяв дослідженню ролі, місця та особливостей функцій сучасної преси. Метод узагальнення використано при розгляді преси як соціального інституту. За допомогою діалектичного методу проаналізовано динаміку соціокультурних процесів та підпорядковану їм логіку трансформації преси. Системний підхід дозволив розглянути пресу як складноструктуровану систему, кожний елемент якої має певне призначення і здійснює специфічні функції, спрямовані на задоволення відповідних потреб системи; проаналізувати елементи медіасистеми та визначити місце і значення преси на сучасному етапі; сформулювати моделі подальшого розвитку друкованих ЗМІ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у всебічному аналізі періодичної преси у контексті нових тенденцій розвитку медіасистеми. Функції, технологічна і бізнес-складові, трансформація журналістської діяльності та інші ознаки розвитку преси досліджені в системі взаємодії з соціокультурними процесами і в загальному медіаконтексті.

У роботі вперше:

- здійснено аналіз концепцій періодичної преси в українському та західноєвропейському науковому дискурсі, що засвідчив переосмислення наукових розробок, формування нових підходів, відсутність уніфікованої класифікації періодичної преси;

- позначено теоретико-методологічні принципи і основні концепти наукової рефлексії щодо періодичної преси як об'єкта дослідження;

- систематизовано теорії масових комунікацій та інформаційного суспільства у контексті вивчення преси, що дозволило проаналізувати динаміку її трансформації під впливом кардинального перетворення медіапростору.

Удосконалено:

- підходи до визначення нового етапу розвитку преси, який супроводжується процесами медіаконвергенції та становленням інтернет-журналістики;
- розуміння сучасної моделі ЗМІ як основного елементу політичної системи суспільства;
- визначення характеристик соціокультурної реальності і специфіки соціокультурної динаміки та їх вплив на трансформацію преси;
- модель функцій ЗМІ, журналістики та преси.

Набули подальшого розвитку:

- теоретичні підходи до вивчення інформаційного суспільства та його ролі у функціонуванні сучасної преси;
- сформульовані технологічні особливості й бізнес-моделі сегменту друкованих видань;
- обґрунтування зміни базових параметрів функціонування журналістики.

Науково-практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що поданий автором у дисертації дослідницький матеріал виводить знання про періодичну пресу на новий рівень наукового осмислення та узагальнення. У роботі сформульовані теоретичні положення для розуміння та вивчення періодичної преси в контексті соціокультурних трансформацій інформаційного суспільства. Практична значимість дослідження полягає у тому, що його матеріали актуальні для характеристики принципів функціонування сучасного медіасектору періодичної преси. Висновки можуть бути використані зацікавленими медіаорганізаціями для реформи та вдосконалення системи управління діяльністю ринку періодичної преси, а також для напрацювання вироблення стратегій друкованих видань. Результати дослідження стануть у нагоді при корегуванні редакційної політики з урахуванням сучасних процесів у світі, соціумі та професії. Крім того, окремі положення і висновки дослідження можуть використовуватися у навчальних курсах «Сучасна медіасистема», «Економіка та менеджмент ЗМІ», «Інтернет-журналістика», «Професійна діяльність журналіста», «Журналістика в інформаційному суспільстві», «Журналістика як соціокультурний феномен», в окремих дисциплінах спеціалізації пресової журналістики, а також у межах спецкурсів і в роботі тематичних наукових семінарів.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є результатом самостійної роботи автора. Висновки і рекомендації зроблені здобувачем особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення дисертації були обговорені на засіданнях кафедри періодичної преси Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Положення, висновки і науково-теоретичні результати дослідження опубліковано в матеріалах і виголошено в доповідях на конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Стандарти журналістики та професійної освіти в період суспільних трансформацій», Львів, 23 – 24 квітня 2015 р.; Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Сучасні виклики для соціально значущої медіа діяльності», 26 – 27 березня 2015 року (м. Київ); XXI міжнародна науково-практична конференція з проблем функціонування і розвитку української мови

«Мова. Суспільство. Журналістика», 3 квітня 2015 року (м. Київ); Міжнародна наукова конференція «Гуманитарные и общественно-экономические науки в эпоху глобализации – 2015» (31 травня 2015 р., Будапешт).

Публікації. Результати дисертації оприлюднено в зарубіжних та українських наукових виданнях. Усього публікацій – 7, із них: у наукових фахових виданнях – 4 статті, в іноземному виданні – 1 стаття, публікацій тез наукових доповідей за темою наукової роботи – 2.

Структура та обсяг дисертації. Структура обумовлена логікою реалізації поставленої мети дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 259 сторінок, з яких 215 сторінок – основний текст. Список використаних джерел складається із 412 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи наукового пошуку; названо положення, що виносяться на захист, описано наукову новизну роботи, науково-практичне значення одержаних результатів, окреслено особистий внесок здобувача, науково-практичне значення одержаних результатів, наведено перелік публікацій розробленої теми.

У першому розділі «**Періодична преса як об'єкт наукового дослідження**» автором здійснено огляд та аналіз теоретичних моделей, присвячених періодичній пресі, аналізуються дослідження зарубіжних та українських теоретиків ЗМІ, присвячені трансформації ролі, завдань і функцій преси в сучасній медіасистемі, які відбуваються завдяки формуванню інформаційного суспільства, процесам глобалізації, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

У підрозділі 1.1. «**Періодична преса як об'єкт дослідження: західноєвропейське спрямування**» зафіксовано західні підходи до вивчення медіасистем, етапів комунікації, функціонування ЗМІ, журналістської діяльності, інформаційного суспільства. Визначено основні детермінанти формування медіасистем, до яких належать економічний, політичний, культурний, технологічний і соціологічний чинники. Важливими для розуміння особливостей розвитку медіасистем є моделі преси Ф. Сіберта, Т. Петерсона і У. Шрама («Чотири теорії преси»), згідно з якою преса набуває форми соціально-політичних структур, у межах яких вона функціонує; Д. Мак-Квейла, який розглядає місце ЗМІ в суспільстві, роль мас-медіа в системі соціально-політичних комунікацій, особливості функціонування ЗМІ в умовах ринкового суспільства; Д. Халліна та П. Манчіні, які визначили виміри для порівняння медіасистем, на основі яких виокремили три моделі медіасистем: північноатлантичну (ліберальну), північноєвропейську (корпоративно-демократичну), середземноморську (поляризовано-плюралістичну).

У підрозділі 1.2 **Періодична преса в українському науковому дискурсі: історіографія питання**» автором розглядаються розробки українських вчених щодо природи, властивостей та феномену друкованих ЗМІ, їх атрибутивних ознак.

Виокремлено підходи до класифікації видань, основними характеристиками яких є їх тематична й аудиторна ознака. Автором проаналізовано типологічні моделі друкованих ЗМІ України та вплив соціокультурних чинників на їх формування; розглянуто тенденції розвитку сучасної української преси та особливості національної медіасистеми; визначено проблеми функціонування сегменту друкованих ЗМІ (система розповсюдження, економічний чинник, конкуренція з боку Інтернету тощо). В сучасному українському науковому дискурсі активно обговорюються питання медіаконвергенції та пов'язані з цим явищем проблеми. Українські дослідники сучасного медіапростору аналізують ринкові стратегії друкованих видань та пропонують бізнес-моделі для їх успішного функціонування у новітньому медіасередовищі.

У підрозділі 1.3. **«Періодична преса як об'єкт дослідження: вектори і методологія»** автором визначено етапи розвитку науково-дослідницьких методів у галузі друкованих видань; проаналізовано сучасні методи, основні напрями та перспективи дослідження преси, виявлено можливості їх використання на практиці. Аналіз засвідчив розширення підходів до вивчення преси, зумовлених інноваціями медіасередовища та принциповими зрушеннями у питанні вивчення суспільної свідомості. Численні наукові розробки з тематики дослідження свідчать про методологічний плюралізм, який створює певні перешкоди у контексті понятійної та теоретичної сумісності підходів. Автором зазначено, що через відсутність метатеорії виникають проблеми, визначені загальним станом розвитку теорії журналістики (розробка понятійного апарату, наукові школи, прогалини у певних сферах тощо); міждисциплінарною неузгодженістю при використанні результатів досліджень соціальних наук, які також зазнають суттєвих змін завдяки формуванню новітніх наукових моделей. З огляду на актуалізацію постнекласичних методологічних розробок, що перебувають на стадії формування власних теоретичних категорій, все ще продуктивною видається класична парадигма з її розробленим понятійним апаратом, на базі якої інтегруються теоретичні моделі та методики різноманітних наукових сфер.

У другому розділі дисертації **«Періодична преса як соціокультурний феномен»** автором проаналізовано зростання ролі ЗМК у розвитку суспільства, зумовлене можливостями їх регулятивного впливу на соціум, взаємодією ЗМІ з різноманітними сферами життєдіяльності суспільства та детерміноване соціокультурними особливостями інформаційного суспільства.

У підрозділі 2.1. **«Політика як основний чинник функціонування періодичної преси в сучасному суспільстві»** сучасна модель ЗМІ розглядається як основний елемент політичної системи суспільства. Тенденціями в інформаційній сфері є процеси «медіатизації політики» та «політизації медіа», що ілюструють ступінь впливовості мас-медіа на політичну сферу. Становище преси визначає рівень розвитку суспільства, модель влади та ступінь втручання власників у діяльність мас-медіа. ЗМІ одночасно є каналом трансляції політичної інформації та впливовим інструментом управління масовою свідомістю за допомогою різноманітних технологій. Функціями преси в політичному житті суспільства є репродуктивна (відтворення політики) та продуктивна (творення політики). В

інформаційному суспільстві відбувається трансформація способів здійснення політичної влади. ЗМІ є основним регуляторним інструментом та засобом суспільного контролю суб'єктів влади, об'єднуючою ланкою між соціальними інститутами та громадянами. У демократичних суспільствах ЗМІ виконують функції спостереження та висвітлення подій у соціально-політичному середовищі, визначення порядку денного, надання платформи для означення позицій представників політикуму, забезпечення діалогу між представниками влади і громадськості, притягнення до відповідальності політиків, стимулювання активної участі громадян у політичному житті, спротив зазіхань на незалежність ЗМІ. Сформована за останні роки українська медіаполітична система характеризується використанням різноманітного арсеналу засобів впливу на формування громадської думки; цілеспрямованим використанням інформаційних ресурсів на користь фінансово-олігархічним групам – власникам ЗМІ. Низька купівельна спроможність населення унеможливорює фінансову незалежність видань, що робить їх інструментами у процесі формування політичного порядку денного.

У підрозділі 2.2. **«Періодична преса як соціокультурний феномен: сучасні реалії»** автором проаналізовано характеристики соціокультурної реальності. Соціокультурні явища розглянуто крізь призму теорії соціокультурної динаміки П. Сорокіна. Визначено особливості поняття «культура», позначено рівні взаємодії культури і ЗМІ. Мас-медіа розглянуто як чинник формування світоглядної та ціннісної орієнтації людини. Зосереджено увагу на основних характеристиках соціокультурного впливу ЗМІ на суспільство. Здатність конструювати соціальну реальність робить актуальним питання відображення пресою соціальної реальності, способів репрезентації та відтворення соціокультурного простору. Трансформація медіасистеми та комунікаційних форм трансляції інформації вплинула на соціокультурні основи сучасного суспільства. Зазначається, що на зміну книжкової та друкованої культурної матриці прийшла екранна культура. Домінування писемності відходить у минуле, носієм тексту стає екран, відтак друкована преса втрачає вплив на життя всього суспільства.

Особливості сучасної преси розглянуті автором у контексті глобалізації та появи нових способів та засобів трансляції інформації. Аналізуються механізми реалізації соціокультурної функції у масово-інформаційному процесі. Визначаються тенденції розвитку ЗМІ з урахуванням соціокультурних і технологічних реалій, які призводять до пошуку моделей адаптації друкованих видань до нового медіасередовища.

У підрозділі 2.3. **«Функції ЗМІ, журналістики та преси: порівняльний аналіз і трансформаційні процеси»** зафіксовано варіативність тлумачення функцій журналістики у вітчизняному та зарубіжному журналістичному мисленні. Основними функціями преси є інформування, формування громадської думки, навігаційна, соціальна функція та ін. Друковані видання в демократичній моделі ЗМІ виконують функції задоволення інформаційних потреб суспільства, контролю за діяльністю гілок влади, встановлення взаємозв'язку між суспільством і владою, баланс інтересів та важелів впливу, дотримання правил і принципів демократичного суспільства. Домінування певних функцій підпорядковане моделям аудиторії, яка

розглядається як мета впливу пропаганди, споживач контенту, товар, партнер комунікації. Сучасний етап супроводжується демократизацією процесу інформаційного обміну. Аудиторія стає рівноправним учасником діалогу, що призводить до переформатування управлінських функцій ЗМІ. Цифровізація комунікації та її інтерактивність трансформує функції преси. Підсилюється економічна функція через перетворення інформаційного продукту на товар. До важливих функцій сучасної преси належить концепція встановлення пріоритетності новин, модель фільтрації або контролю потоку інформації (функція гейткіперів, гейтоупенера). Ієрархічність новин і відбір за критерієм якості залишаються основним способом формування порядку денного. Обмеження, пов'язані із дефіцитом друкованої площі видання та вільним часом споживача, роблять функцію фільтрації інформації актуальною і сьогодні.

Третій розділ «**Трансформація періодичної преси в XXI столітті**» розкриває проблему адаптації преси до умов інформаційного суспільства крізь призму новітніх соціокультурних способів комунікативного обміну та взаємодії.

У підрозділі 3.1. «**Періодична преса в постіндустріальному інформаційному суспільстві**» автором розглядається вплив технологічної революції, що системно трансформує соціокультурну реальність. Терміни «постіндустріальний» та «інформаційний» найбільш адекватно відображають кардинальні зміни сучасного соціуму. Атрибутивними ознаками інформаційного суспільства є становлення техногенного суспільства, збереження капіталістичного характеру суспільних відносин, комунікативна революція, формування інформаційної сфери, глобальність соціокультурних процесів і нових соціальних форм. Розвиток нових мас-медіа впливає на становище традиційних ЗМІ, особливо друкованої преси. Нові комунікативні канали передбачають трансформацію способів організації роботи редакції, принципів збору інформації, створення та редагування матеріалів, взаємодії з аудиторією, маркетингових підходів до дистрибуції періодики. Світові тенденції розвитку сучасної преси визначають наступні процеси та явища інформаційного суспільства: диджиталізація та конвергенція, демасифікація, позачасова природа віртуального простору, функціонування якого є безперервним, глобалізація, швидкість, комерціалізація, оперативність та безперервність новин, інфотейнмент, монополізація (конгломерація), вплив на діяльність медіа великого бізнесу та промисловості. Розвиток індустрії преси визначають наступні тенденції: «старіння» аудиторії газет; зміна потреб аудиторії; візуалізація контенту; виникнення нових медіаплатформ; крах дистрибуції. Майбутнє періодичних видань розглядається крізь призму медіаекспансії Інтернету, який здатен надавати нову форму старому змісту, переформатовувати інформаційні потоки та способи застосування інформаційних даних. Сьогодні важлива дискусія триває навколо питання витіснення паперової преси Інтернет-ЗМІ. На відміну від прихильників версії найближчої «смерті газет», які вважають, що вся аудиторія традиційних ЗМІ перетвориться на Інтернет-аудиторію, існують оптимістичні прогнози. Про це свідчить процес конвергенції як найважливіша тенденція розвитку сучасної преси. Редакції газет і журналів перетворюються на мультимедійні структури, що складаються із різних видів ЗМІ.

За умов формування потреби в новому типі інформаційного змісту та активізації ролі аудиторії наклад паперової версії перестає бути основним показником, важливим стає сумарна аудиторія на всіх платформах.

У підрозділі 3.2. «**Трансформація періодичної преси: технологічний і бізнес-аспекти**» автор розглядає сучасні ЗМІ як найважливішу складову індустрії сервісу та невід'ємний сегмент національної економіки. Традиційні медіасистеми завдяки прогресу інформаційно-комунікаційних технологій стають сектором виробництва різноманітних форм контенту та забезпечують його поширення усіма можливими каналами. Відбуваються активні пошуки нових технологій, налагодження взаємозв'язків між різними інформаційними майданчиками, розробляються способи отримання доходів від споживачів на цифрових платформах. На тлі перетворення виробництва контенту на економічно самостійний процес аудиторія одержує можливість обирати зміст ЗМІ. На кардинальні зрушення у сегменті друкованих видань впливає технологізація інформаційної епохи, що загострює конкуренцію в медіасистемі у сфері продажу інформації як товару, завоювання аудиторії, розширення ринку збуту. Втіленню успішного сценарію розвитку видання сприяють зміна параметрів (наклад, обсяг, періодичність), оновлення редакційної та кадрової політики. У зв'язку із розвитком цифрових технологій, поширенням мобільного Інтернету, зростанням популярності мультимедійного контенту та соціальних мереж паперові видання розвиваються на цифрових платформах. Друковані ЗМІ під впливом мультимедійної реальності змушені суттєво та у короткострокові терміни змінювати корпоративну культуру, способи виробництва контенту та його розповсюдження, розширювати компетенцію журналістів.

Підрозділ 3.3. «**Творчо-професійна трансформація друку XXI століття**» присвячено обґрунтуванню специфіки журналістської діяльності в умовах сучасної медіасистеми. Зміни базових параметрів функціонування журналістики у XXI ст. призводять до формування нової концептуалізації журналістики як соціального інституту, системи видів діяльності, сукупності професій. Вплив на журналістику сучасних комунікативних практик формує нові властивості діяльності: швидкість виробництва інформації, участь аудиторії у формуванні «порядку денного» та продукуванні контенту, демонополізація ролі журналістів в одержанні, обробці та поширенні контенту. Характерними рисами журналістської діяльності є безперервність створення інформаційного продукту, оперативність і продуктивність, поліфункціональність, якісно новий рівень взаємодії з аудиторією. Таким чином, сформувалася потреба у журналістах-універсалах, які, окрім традиційних професійних якостей, повинні оперативно реагувати на події, володіти технічними навичками, визначати оптимальну медіаплатформу для трансляції певної події та вміти на ній працювати, враховуючи її специфіку.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** автором викладено результати проведеного дослідження та сформульовано основні положення наукової роботи.

1. У процесі аналізу західноєвропейських моделей періодичної преси було визначено вектори теоретичних пошуків, присвячених сутнісним характеристикам, функціям, типології та особливостям сучасних друкованих ЗМІ. Вивчення наукових джерел дозволяє виокремити наступні найсуттєвіші детермінанти формування медіасистем: економічний чинник, який розглядається сучасними теоретиками як найважливіший для ринку преси, оскільки економічні свободи та інвестиційна привабливість є основними чинниками успішності ЗМІ; політичний чинник, що в сукупності з іншими впливає на систему ЗМІ; культурний чинник, що формує аудиторні запити населення та визначає національну специфіку медіасистеми; технологічний чинник, що зумовлює можливості різноманітних комунікаційних каналів для поширення інформації ЗМІ; соціологічний чинник, який відслідковує динамічні зміни суспільних процесів і в такий спосіб також впливає на медіасферу. Медіадослідники зосереджують увагу на перетвореннях комунікативного простору, домінуванні інформаційної діяльності; зростанні інформаційних потреб аудиторії; формуванні цифрового комунікативного простору.

2. Систематизація досліджень періодичної преси в українському науковому дискурсі засвідчила формування наприкінці ХХ ст. нового підходу, що представлений наступними векторами досліджень: аналіз особливостей національної медіасистеми; визначення типологічної моделі друкованих ЗМІ; розробка проблеми функціонування преси на сучасному етапі. Кардинальна трансформація радянської системи ЗМІ у часи перебудови сформувала нову систему преси, на яку впливає глобалізація та процеси інформаційного суспільства. Таким чином, відбулися базові зрушення у системі періодичної преси на початку ХХІ століття. Увага вітчизняних науковців прикута до питань медіаконвергенції і пов'язаних із нею аспектів функціонування преси (аналіз преси та інтернет-медіа; цифровізація видань; технологічний аспект формування інтегрованого інформаційного продукту тощо). Українські дослідники відзначають пошук інструментів адаптації друку до нової конкуренції в умовах сучасного медіапростору.

3. Інновації медіасередовища та принципів зміни у підходах до вивчення суспільної свідомості спричинили розширення векторів дослідження преси. Зафіксовано методологічний плюралізм та відсутність метатеорії, що перешкоджає понятійній і теоретичній сумісності підходів та окреслює міждисциплінарну неузгодженість використання результатів досліджень різних наук. На тлі поширення постнекласичних методологічних підходів, що не сформували власний понятійний апарат, актуальною залишається класична парадигма, яка інтегрує теоретичні моделі та методики різних наукових сфер. Відбувається пошук інтегративних методів і підходів для вивчення процесів медіасфери.

Основними науковими напрямками дослідження преси є аналіз типології видань, жанрів, форматів, журналістської діяльності, медіаконтенту, аудиторії, диджиталізації медіапростору. Ефективними для вивчення медіасистем і підсистем ЗМІ є системний аналіз, синергетична методологія, інституціонально-комунікаційний підходи. Аналітико-синтезуючий підхід об'єднує традиційні і новітні методологічні підходи. Синергетика розглядає медіасистеми як складні

нестійкі відкриті системи, зміни в яких носять імовірнісний характер. Ідеї постнекласичної науки, що активно проникають у сферу журналістикознавства, необхідно застосовувати з урахуванням специфіки національних моделей ЗМІ та у контексті процесів глобалізації.

4. Медіа, завдяки можливостям впливу, збільшенню кількості ЗМІ та каналів трансляції інформації, розвитку Інтернету, є основним компонентом політичної сфери суспільства. Специфіка політичного інформування в друкованих ЗМІ полягає у наявності безпосереднього коментування, вираженій або завуальованій позиції журналіста та в цілому видання. Кодування повідомлень у виданнях відбувається за допомогою системи виражальних засобів. Ефективність використання періодичної преси для поширення політичної інформації зумовлена її масовістю; аналітичністю способу викладу подій, коментуванням та прогнозуванням розвитку ситуації; доступністю одержання інформації без додаткових пристроїв; активним сприйманням надрукованої інформації читачами. Маніпулятивність у пресі посилюється у виборчий період та зумовлена зв'язками з політичними силами, що призводить до відображення їх інтересів у контенті видання. Реакція аудиторії у пресі конструюється за допомогою коментарів адресанта інформації для формування ставлення читача до повідомлення; стереотипів та шаблонів; спрощення та стандартизації уявлень, поєднуючись з оціночними судженнями, що вводяться у новинний потік; компоновання матеріалів на шпальтах у поєднанні із типами заголовків, ілюстраціями, шрифтами, способом форматування та оформлення тощо.

5. У сучасній медіасистемі діють багатоканальні горизонтальні інформаційні мережі. Комунікація у соціокультурному просторі, завдяки технологічному прогресу, є двостороннім та багатоплановим процесом, позначеним зростанням ролі аудиторії, що має вільний доступ до інформації та формує порядок денний. За таких умов журналісти втрачають монополію на трансляцію інформації. Реалії функціонування мас-медіа позначені скороченням часу трансляції і обробки інформації; трансформацією традиційних ЗМІ; зміною ролі преси у соціумі, особливостями взаємодії зі сферами суспільного життя, ступенем її регулятивного впливу на суспільство; переходом культури від книжково-друкованого типу до екранного. Процеси глобалізації і технологізації призвели до формування «дефіциту від достатку», експлуатації розважальності у способах трансляції інформації, комерціалізації, візуалізації контенту, спрощення якісних видань. Утворення спільного інформаційного простору об'єднує розмаїття традиційних і нових форм культурного вираження та передбачає функціонування старих і нових медіа, які поглинають традиційні культурні форми. Способи інтерпретації новини стають основним параметром залучення уваги аудиторії преси. Успішні друковані видання активно виконують культуроформуючу функцію та функцію соціального навігатора, наповнюють журналістські тексти смисловим компонентом.

6. Трансформація функцій преси зумовлена динамікою соціокультурних процесів у суспільстві. Суттєві зміни у суспільстві, а відтак і у системі журналістики відобразилися на зміні пріоритетності функцій, формуванні нових, виникненні дисфункціональних елементів. Результативними рівнями реалізації функцій преси є:

функціональний (виконання завдань поставленої функції), дисфункціональний (досягнення протилежного ефекту певної функції), нефункціональний (побічні ефекти, не пов'язані з виконанням основного завдання функції), афункціональний вплив або відсутність очевидних результатів. Дисфункціональність означає втрату звичних ознак основних функцій, їх розвиток у негативному напрямі, відхилення від норми (комунікативна дисфункція, аксіологічна дисфункція). Дисфункціональні тенденції виникають завдяки перевантаженості інформаційного потоку; нав'язуванню негативізму або оптимізму; залежності аудиторії від новин; «втомі співчувати».

Інформаційна функція домінує завдяки потребі в оперативному інформуванні в умовах глобалізації та процесу перетворення інформації на товар. Трансформація культурно-просвітницької функції та домінування релаксаційної визначаються орієнтацією ЗМІ на ринкову рентабельність. Зміна функцій журналістики пов'язана з неприйняттям аудиторією ролі журналіста в традиційних ЗМІ; претензією аудиторії на контроль контенту журналістських матеріалів. Нова медіареальність трансформувала функцію гейткіпера (відбір редакторами та журналістами інформації та встановлення її пріоритетності для читачів) на функцію гейтоупенера та наділила журналіста функцією медіатора дискусій.

7. Ознаками інформаційного суспільства є використання інформації як економічного ресурсу; перетворення інформації на предмет масового споживання; формування інформаційного сектору економіки; перетворення уваги аудиторії на дефіцитний ресурс (у сфері інформації відбувається конкуренція за час дозвілля аудиторії); злиття фінансового і культурного капіталу; монополізація ЗМІ; втрата статусу журналістів як основних суб'єктів комунікації; посилення економічної функції ЗМІ.

Модернізація медіасистеми передбачає розширення спектру традиційних функцій журналістики та появу нових; зміну типологічної структури ЗМІ, пов'язану з появою нових типів видань у сегменті ділової преси та корпоративних видань; домінування регіональних видань над загальнонаціональними; концентрацію ЗМІ, виникнення медіамонополій, домінування зарубіжних транснаціональних корпорацій. Конвергенція друкованих видань відбувається з різною інтенсивністю залежно від специфіки медіаринку; законодавства у сфері перехресного володіння ЗМІ; поширення Інтернету та кількості користувачів; розвитку ІКТ і мобільної індустрії. Конвергенція в редакціях видань заснована на використанні цифрових технологій; мультимедійному способі подачі контенту; виробництві контенту для багаторазової трансляції різними каналами комунікації; спільному створенні контенту журналістами різних структурних відділів медіа-компанії. Процес оновлення форматів на тлі співіснування традиційних і нових медіа одержав назву «ремедіація». Для преси ремедіація позначається на формах і способах її функціонування: змінюються способи одержання, розповсюдження інформації та посередницька модель поширення повідомлень.

8. Технологічні інновації спричинили синтез використання технологій друку, перехід до мультимедійного виробництва, реформування видавничої справи. Традиційна економічна модель преси базується на реалізації накладів і рекламних

надходженнях. Трансформація принципів функціонування сучасних редакцій періодики відбувається у напрямках взаємодії з аудиторією, виробництва медіапродукції, монетизації зусиль переходу ЗМІ в Інтернет. Зростання інтернет-ЗМІ, зниження рекламних доходів і тиражів свідчить про кризу на ринку преси. Водночас успіх бізнесу пов'язується з розширенням способів продажу тиражів, залученням реклами, мультимедійними форматами, якісним дизайном для формування імпульсного споживчого попиту, збереженням впізнаваного образу бренду та орієнтацією на нову аудиторію при переході на інші платформи, компактністю контенту, адаптацією видання для цифрових форматів, позиціонуванням на базі системного вивчення комплексу аспектів (аудиторії, ринку, конкурентів), стратегією створення та просування монобренду (запуск єдиного бренду з подальшим випуском продукції), ко-брендингу (об'єднання двох або кількох брендів з метою отримання додаткових прибутків), суббрендингу, інтеграцією із соціальними мережами, створенням безкоштовних програм для мобільних пристроїв, формуванням місцевих спільнот, розвитком каналів дистрибуції контенту.

9. На специфіку творчо-професійної діяльності в умовах трансформації медіасистеми та становлення конвергентних ЗМІ впливає технологічний аспект як чинник підвищення оперативності доставки інформації; багатоканальність комунікацій; візуалізація інформації як провідний засіб комунікації в медіасередовищі; зміна форм та способів збору і трансляції інформації. Зміна технології виробництва інформації призводить до трансформації професійної діяльності журналістів і розширення їх компетенцій. Журналістськими спеціалізаціями в конвергентній редакції є: редактор-агрегатор, мобільний журналіст, аналітик для опрацювання баз даних, мультимедіапродюсер, редактор-експерт, редактор інтернет-спільноти.

Технологізація редакційної роботи та конвергенція призвели до спрощення пошуку інформації, її перевірки, зв'язку зі спікерами та експертами; посилення інтерактивності спілкування з аудиторією; публічності журналістської професії; збільшення темпу роботи та скорочення термінів її виконання; скорочення редакційних колективів, скасування відряджень; вторинності інформації та поверховості аналізу подій. Затребуваними стають такі якості журналістської професії, як вміння працювати в конвергентній редакції для різних платформ в умовах жорсткої організації праці та ліміту часу; командна взаємодія з журналістським колективом і технічними відділами; ефективна діяльність в умовах конкурентного медіасередовища; надпродуктивність праці в режимі безперервності інформаційного циклу; швидке опанування новітніх технологій для ефективного та оперативного продукування контенту; засвоєння інновацій для функціонування в медіапросторі (краудсорсинг, бази даних, хмарні технології тощо); взаємодія з аудиторією в соціальних мережах; якісний контент, креативність і творча індивідуальність як запорука уваги з боку аудиторії; знання форматів та особливостей різних видів мас-медіа для просування контенту та високий рівень адаптації до змін медіасередовища. Сучасний журналіст постає як трансуніверсальний фахівець, який в умовах інформаційного суспільства одночасно

продукує контент для різних типів медіа. Творчо-професійні аспекти журналістської діяльності втрачають будь-який сенс без орієнтації на професійні стандарти творчої поведінки, базові етичні імперативи, виконання місії служіння інтересам соціуму, завдяки задоволенню комунікативних та інформаційних потреб суспільства та формування його ціннісно-орієнтаційного базису.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Парубець О. М. Творчо-професійна трансформація друку ХХІ ст. / О. М. Парубець // Вісник Львівського університету. Серія журналістика : Зб. наук. пр. – Львів, 2014. – Вип. 39. – С. 77 – 85.

2. Парубець О. М. Функції преси в умовах трансформації медіа системи / О. М. Парубець // Освіта регіону: Політологія, психологія, комунікації. Зб. наук.-метод. праць. – К. : Вид-во «Ун-т «Україна». – 2014. – №4. – С. 55 – 59.

3. Парубець О. М. Диджиталізація регіональної преси в Україні / О. М. Парубець // Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. Науково-виробничий журнал. – Запоріжжя : КПУ. – 2014. – № 3 (19). – С. 88 – 91.

4. Парубець О. М. Модель журналістської діяльності у сучасному інформаційному просторі / О. М. Парубець // Науковий збірник Інституту журналістики «Образ». – Суми. – 2015. – № 3(18). – С. 122 – 129.

Статті в іноземних наукових виданнях:

5. Парубець О. М. Сучасні реалії функціонування періодичної преси як соціокультурного феномену / О. М. Парубець // Science and education a new dimension. Humanities and social sciences. – 2015. – №3(9). Issue: 53. – С. 61 –54.

Тези наукових доповідей:

6. Парубець О. М. Журналістська діяльність в умовах трансформації преси / О. М. Парубець // Мова. Суспільство. Журналістика : збірник матеріалів ХХІ міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови, (Київ, 3 квітня 2015) / ред.-упоряд. А. Мамалига, Д. Данильчук ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; Ін-т журналістики. – К., 2015. – С. 58 –61.

7. Парубець О. М. Бізнес-аспект функціонування друкованих видань / О. М. Парубець // Сучасні виклики для соціально значущої медіа діяльності : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених [наук. ред. В. Корнєєв; упоряд. Н. Ващенко] – К. : Інститут журналістики, 2015. – С.192 – 197.

АНОТАЦІЯ

Парубець О. М. Періодична преса ХХІ століття: проблеми і перспективи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.04 – теорія та історія журналістики. – Інститут журналістики, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2016.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню періодичної преси ХХІ століття у контексті новітніх тенденцій розвитку медіасистеми. Систематизовано типологію періодичної преси в науковому дискурсі та охарактеризовано теоретичні підходи до вивчення преси у дослідженнях західноєвропейських вчених. Визначено теоретико-методологічні принципи і основні концепти наукової рефлексії щодо періодичної преси як об'єкта дослідження. Сформульовано характеристики сучасної соціокультурної реальності та специфіку періодичної преси як соціокультурного феномену. Проведено порівняльний аналіз трансформаційних процесів функцій ЗМІ, журналістики та преси. Досліджено новий етап розвитку преси, що супроводжується процесами медіаконвергенції та становленням інтернет-журналістики. Тенденції розвитку періодичної преси розглянуто крізь призму процесів та явищ інформаційного суспільства. Виходячи із технологічного і бізнес-аспектів функціонування преси, визначено перспективи розвитку та ринкові стратегії друкованих ЗМІ. Обґрунтовано специфіку творчо-професійної діяльності в умовах трансформації медіасистеми та становлення конвергентних ЗМІ.

Ключові слова: преса, функції преси, трансформація журналістики, нові комунікаційні технології, мультимедійність, інтерактивність, медіаконвергенція.

АННОТАЦІЯ

Парубець Е. Н. Периодическая пресса ХХІ века: проблемы и перспективы. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.04 – теория и история журналистики. – Институт журналистики, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена комплексному анализу периодической прессы ХХІ века. Систематизированы типологические модели периодических изданий, выявлены основные векторы и методологические принципы исследования прессы. Отмечается, что современному этапу присущи отсутствие метатеории и методологический плюрализм, что создает препятствия в контексте понятийной и теоретической совместимости различных подходов изучения прессы.

В научной работе политика рассматривается как основной фактор функционирования прессы в современном обществе. Говоря о современной модели СМИ как основном элементе политической системы, анализируются процессы «медиазации политики» и «политизации медиа»; функции прессы в политической жизни социума. Определены механизмы формирования представлений о политических явлениях, подразделяющиеся на группы макроуровня (актуализация негатива, неадекватная генерализация, безосновательное приписывание намерений субъекту, превалирование оценки над фактами, упрощение информации и т.п.) и микроуровня (средства усиления экспрессивности текста, типы заголовков; структурные особенности материалов и т.п.).

В диссертации показана трансформация способов осуществления политической власти, усиление роли коммуникативной ее составляющей в

информационном обществе. Отмечается, что пресса как канал коммуникации политической информации использует методы влияния на аудиторию для управления смысловым содержанием публикаций с помощью способа изложения, наличием суждений, оценок, комментариев и т.п. Преимущества трансляции политической информации в прессе заключаются в доминировании аналитичности, комментировании и прогнозировании.

В контексте рассмотрения СМИ как важнейшего фактора построения социокультурного пространства анализируется роль прессы в социуме, особенности взаимодействия с основными сферами общественной жизни и степень ее влияния. Глобализация и технологизация сформировали непрерывный информационный поток, превратили информацию в товар, привели к доминированию развлекательности, стандартизации и унификации, визуализации, упрощению качественных изданий.

В работе исследуется процесс трансформации журналистских функций, детерминированный динамикой общественных изменений. Важной функцией современной прессы является установление приоритетности новостей, фильтрация или контроль потока информации (функция гейткиперов, гейтоупенера), формирование повестки дня. Ограничения, связанные с дефицитом печатной площади издания и свободным временем потребителя делают функцию фильтрации информации актуальной и сегодня.

Развитие новых масс-медиа влияет на функционирование традиционных СМИ, особенно прессы, так как новые коммуникативные каналы предполагают трансформацию способов организации работы редакции; принципов сбора информации, создания и редактирования материалов; взаимодействия с аудиторией; маркетинговых подходов к дистрибуции периодики.

Исследованы мировые тенденции развития современной прессы, обусловленные явлениями информационного общества: диджитализация и конвергенция; демассификация; вневременная природа виртуального пространства; глобализация новостей; скорость, оперативность и непрерывность потока новостей; инфотейнмент; монополизация; влияние на деятельность медиа крупного бизнеса и промышленности. Ключевое влияние на развитие индустрии прессы оказывает «старение» аудитории газет; изменение потребностей аудитории.

Будущее журналистики рассматривается сквозь призму медиаэкспансии Интернета, способного не только придавать новую форму старому содержанию, но и переформатировать информационные потоки и способы применения информационных данных. Журналистские редакции превращаются в мультимедийные структуры, объединяющие различные виды СМИ. В условиях формирования потребности в новом типе информационного содержания и активизации роли аудитории тираж бумажной версии перестает быть основным показателем эффективности функционирования издания, важнейшим фактором становится суммарная аудитория на всех платформах.

В работе показано, что влияние на журналистику современных коммуникативных практик формирует новые свойства деятельности: скорость производства информации, участие аудитории в формировании «повестки дня» и

продуцировании контента, демонополизация роли журналистов в получении, обработке и распространении контента. Характерными особенностями журналистской деятельности становится непрерывность создания информационного продукта, производительность, полифункциональность, качественно новый уровень взаимодействия с аудиторией.

Ключевые слова: пресса, функции прессы, трансформация журналистики, новые коммуникационные технологии, мультимедийность, интерактивность, медиаконвергенция.

ANNOTATION

Parubets O. M. Press the 21st. Century: Problems and Prospects. – Manuscript.

Dissertation for obtaining of candidate degree in Social Communications, speciality 27.00.04. – Theory and History of Journalism. –Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2016.

The thesis is devoted to complex research of press of the 21st century in the context of the latest trends of media system. Theoretical approaches to the study of media research of Western and European scientists are described and the typology of press in scientific discourse is systematized. Theoretical and methodological principles and basic concepts of scientific reflection on the periodical press as an object of study are defined. Features of contemporary sociocultural reality and specificity of the press as a sociocultural phenomenon are formulated. A comparative analysis of transformation processes of functions media, journalism and the press is done. A new stage of development of the press, which is accompanied by the emergence of media convergence and online journalism, is studied. Trends of press are examined in the light of processes and phenomena of the post-industrial information society. Based on the technological and business aspects of the press, the prospects of development and market strategies for print media are defined. Specifics of creative and professional activity in terms of transformation media system and establishment of convergent media are grounded.

Keywords: Keywords: the press, functions of the press, transformation of journalism, new communication technologies, multimedia, interactivity, convergent media.